

הבניני ואלמדה

אצורות דעת, נשפי חיזוק ופיקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגה"ח רבי שמוען שפיצער שליט"א

בינה הגיגי

הגיגים קצרים על פרשת השבוע

דעת בליל הסדר

הרה"ג רבי מאיר שטערן שליט"א רב אתרא קדישא מירון מספר שהרה"ק האמרי חיים מוויזניץ זיע"א היה עושה נסיעה מיוחדת למירון בכל שנה לפני חג הפסח כדי להתפלל ולבקש תפילה זו שיהיה לו דעת בליל הסדר ולא יישל חלילה בכעס וכו'. דווקא צדיק זה שידע ועשה רבות על קדושת הסדר, ידע גם כמה צריך להתפלל והיה נוסע במיוחד לבקש על ענין זה.

כי אכן צריך הרבה רחמי שמים שלא להיכשל חלילה בעצבות, כעס, וכל דבר קטן, העלולים להזיק לקדושת הסדר. פעמים רבות מגיעים ל'סדר' לאחר עמל ועייפות של ערב החג, וצריכים הרבה סייעתא דשמיא שלא להיכשל חלילה.

עוד מסופר עליו שבדרך כלל היה דורש מחסידיו שיטעמו את הדיבור בשפת העברית ולא הינה דעתו נוחה מהדיבור בשפה זו, אולם, היה אומר שביטוי אחד משפה זו מצא חן בעיניו מאוד, והוא מה שאומרים בעברית "הכל בסדר", שאכן כמה אמת ונכון ביטוי זה, שאכן הכל טמון בליל הסדר הקדוש. כל השנה טמונה בסדר. אכן הכל ביסוד.

יעלו אבר כנשרים

אחד מן המסובים על שלוחתו של הרה"ק בעל "נתיבות שלום" מסלונים זיע"א, שאל אותו פעם באמצע עריכת הסדר, מדוע מזכירים את כל הפרטים הקטנים בסימני הסדר, והרי אינן מעיקר הסדר.

המשיל לו הרבי מסלונים משל נאה: מי שביקר פעם בתא הטייס של המטוס ראה בודאי שכותל התא מראשו ועד סופו מחופה כליל בכפתורים מכפתורים שונים, גדולים וקטנים. ומי שאינו בקי בכל אלה עשוי לתמוה: מה ענין כל הכפתורים והפרטים הקטנים האלו? לשם מה הם נצרכים? אך מי שמתבונן מבין שכדי להרים ציפור פלדה גדולה שכמו בדמות מטוס נוסעים ענק, יש צורך בהמון פרטים קטנים שכולם יתאימו ויפעלו כרוגן, ואם חלילה פרט אחד קטן ביותר אינו פועל כראוי, עלול המטוס כולו להתרסק בעת הטיסה, או שמא לא יגיב עוף כלל.

כך גם בעניינינו, הפטיר ה'נתיבות שלום', הצדיקים הגדולים, הם היודעים לטוס ולנסוק שמים במדרגות הקדושה, יודעים הם היטב למה יכונו כל הפרטים הקטנים ולמה צריך מתג מיוחד להפעיל כל פרט ופרט. ואנשים כערכנו, אע"פ שאין אנו יודעים ומזכירים, אנו מסובים ובטוחים שכולם נחוצים, ואין אנו משליכים מהם מאומה.

זהו הפרש של סימני הסדר!

די קינדער זאלן נישט איינשלאפן...

"קדש" - עלינו לדעת כי אסור לזלזל בביאור ה'טייטש' שצאן קדשים - צאצאינו היקרים אומרים אותם בנועם ובמתקנות, אלא יש לומר עמם יחד כפי הנוסח המקובל, כי עמוק עמוק הוא, וגלומים בו סודות גדולים. בשנת תשי"ז סיפר הרה"ק האמרי חיים מוויזניץ זיע"א שצאל הרה"ק הסבא משפאלי זיע"א היה פעם מלמד דרדקי שלימד את בניו והשמיט את התיבות: "כדי די קינדער זאלן נישט איינשלאפן" [כדי שלא ישנו התיבות] והקפיד עליו השפאלער זיידע' מאוד.

וביאר האמרי חיים' זיע"א שכונות הדברים הוא גם על אבינו שבשמים, שכאשר בא הקב"ה אל בני ישראל בליל פסח ורואה את הטרחות הגדולות והיגיעה המרובה שכולם נתיגעו ועמלו בהם עד הגיעם ללילה הזה, וחושש הקב"ה שמא יירדמו בניו יקרייו בתרדמת הזמן ותחטוף אותם שינה ועצלות מעבודתם בקדש מחמת אורך הלילה, לכן ממהר הוא להחדיד בהם חיות הקדש בליל הסדר כדי שלא יירדמו אלא יתחזקו בכל ענין בעבודתו בחיות. ויש מוספים שהם אלו הקליות ואגוזים, שהקב"ה מעניק לנו שעשועים ועונגים כמו "ליל הסדר" הקדוש כדי שלא נישן בתרדמת הזמן, והלואי ונוכח!

הבינני ואחיה

התבוננות וחיזוק במשעולי החיים

ליל הסדר - לילה של הודאה

כמפורש במסכת הוריות (י. א.) אבל ההלל - ודאי דכולם לשם שמים נתכוונו, והיינו רמז דפקע איגרא לעלות חיל קריאתם למעלה לשמים".

הא לנו שההלל בליל פסח כוח גדול מאוד, וזאת מפני שבלייל פסח השערים פתוחים ואור המצוות מאיר את הנפשות.

אכן לכשתבונן נראה, שלא רק כשאומרים את ההלל עוסקים בהודאה להקב"ה, אלא מתחילת הסדר ועוד סופו עוסקים בה, בכל ליל הסדר. שכן סיפור יציאת מצרים הלא פשוט הוא שכונתו להודות ולהלל להשי"ת, כי על ידי הסיפור, מביע האדם את רגשות ההודיה שלו להקב"ה על הנס שעשה עמו ועם אבותיו. וכמו שפתחנו בריש מאמרנו שכשהלב עולה על גדותיו אזי הסיפור נאמר בצורה אחרת לגמרי...

וכן הוא להדיא בזוהר הקדוש (פרשת בא מ.א.) שאין העיקר בסיפור מצרים למצוא מדרשים ישנים על כל סוגי הצרות וההתעללויות שהמצרים עשו לנו, אלא העיקר הוא לשמוח בעת הסיפור, וזאת משום שבעת הסיפור הוא מודה להשי"ת מתחילה ועד סוף.

הידור מצוה בנקודה הפנימית שלה

והנה אם יסתכל האדם במבט כזה על כל הסדר, ועל מצות סיפור יציאת מצרים בפרט, שהם

בחייו שמביאים מטבעם לידי התפעלות, ומתוך כך יתעוררו בו רגשי הודיה עזים עד שירגיש מוכרח לפרסם אותם לאחרים!

הלל שובר גנות

שכן בליל הסדר לאחר ברכת המזון אנו מודים ומשבחים להקב"ה הרבה באמירת הלל, נשמת, והלל הגדול.

והיא ההודאה האמיתית עד כדי שאומרים חז"ל במסכת פסחים (פ.ה. ב): "כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא". ומפרש רש"י שם: "לקול המולת ההמון מההלל, דומין כאילו הגגין מתבקעים". ובמהרש"א שם מפרש: "כווננו בזה דודאי אכילתן בבית, אפשר שזה אכלו לשם פסח וזה אכלו לשם אכילה גסה,

פעמים הרבה לא יהיה הסיפור דרמטי כל כך לשומע, אבל המספר מצדו אינו יכול לעצור ברוחו

מעניין לראות איך שכל אדם כשרגשי ההודיה על נס שנעשה לו מצידים אותו, ירגיש צורך עז לשתף את סיפורו עם אחרים. ואפילו מי שאינו רגיל בכגון דא, אם חבירו הקרוב אליו לא יהיה לצדו, יעצור מאן דהו בבית המדרש ויאמר לו: 'אני מוכרח לספר לך מה שאירע לי היום...'

פעמים הרבה לא יהיה הסיפור דרמטי כל כך לשומע, אבל המספר מצדו אינו יכול לעצור ברוחו, משום שהוא עבר את הקושי וכעת באה ישועתו. ובפרט אם היא באה כהרף עין. כי לכן הישועה כובשת את לבו, עד שהוא מרגיש שאינו יכול להשאירה אצלו בפנים, אלא הוא מוכרח לחלוק אותה עם אחרים.

לא מזמן סיפר לי אחד על נס שהיה לו, ותוך כדי אמר לי: 'בשעת מעשה לא הבנתי עד כמה היה הנס שנעשה עמי גדול, ורק עכשיו כשאני מתבונן למפרע, אני מבין ומרגיש כמה גדול היה הנס...'

כדברים האלו היה צריך להיות אצלנו סיפור יציאת מצרים, שנתרגש ממנו כל כך, עד שנתרגש שאיננו מסוגלים להימנע מלפרסם אותו לאחרים.

ואמנם, בשביל זה צריך להתבונן הרבה קודם לכן, כי אין האדם יכול לבוא לידי התרגשות בלי התבוננות תחילה.

כשיתבונן האדם לפני הפסח, ימצא מצבים ומקרים

המשנת ישועות בליל הסדר ע"י הודאה

בספר "אגרא דכלה" (פרשת עקב) כותב: "כתבו רבותינו הקדושים צדיקי דורותינו בקבלה מבדילי רוח הקודש, כאשר יצטרך אדם לאיזה ישועה כגון לרפואה ולהצלחה ולעבור במצולות ים מבלי מכשול, אזי יזכור במו פיו מעין אותן הניסים בכיוצא בזה שנעשו לצדיקי הדורות לרבים או ליחיד".

הנה במושכל ראשון נראה שהדברים מכוונים לכל שעה ולכל זמן, וכפי שנהגו כן הצדיקים להמשיך ישועות על ידי סיפורי צדיקים. אולם ה'בני יששכר' ממשיך שם, **שסיפור ניסי יציאת מצרים סגולתו גדולה בהרבה מסיפורי שאר הניסים**. וסיבת הדבר, כי כל נס מעורר נס הדומה אליו, ולמשל, כאשר מספרים על נס שהתרחש לבני ישראל שנצלו ממלך קשה ואכזר, מעוררים רצון עליון לבטל גזירת מלך קשה ואכזר באותו זמן. מה שאין כן **סיפור יציאת מצרים שמעורר ישועות בכל העניינים, שהוא כולל כל הניסים, כי כל הצרות כמו גם הישועות העתידיות כלולות בו**.

ומבאר שם הבני יששכר הפלא ופלא, וזה לשונו: "ועל פי הדברים האלה יונח לנו מה שאמרו רז"ל במדרש שיעצו יועצי המן לו שיעשה עץ לתלות את מרדכי, כי חזרו על כל הצדדים, במים כבר נעשה להם נס ביציאתם ממצרים, באש נעשה נס לאברהם וחנניה מישראל ועזריה, וכן על כל שאר העניינים. דקשה על זה - וכי טפשים היו?! הלא כל מי שיש לו מוח בקדקדו, יבין וישכיל שמי שיכולת בידו להציל ממים ואש וחרב וחנית, הוא יכול להציל מתליה.

אך לפי מה שכתבתי יונח, דהנה הם היו קליפות גדולות והיו יודעים שנתחייבו אותו הדור והיה בידם מעט זכויות, רק ידעו שעל ידי סיפורי הניסים בכיוצא בענין יושעו לעין כל אפילו בזולת זכות, ועל כן ביררו דבר כזה שאי אפשר להם לספר מעין המאורע.

והתורה הקדושה המיעצת לישראל בחכמה צותה אותנו בכאן לספר ולזכור ביציאת מצרים שהוא כלל כל הניסים, ואפילו יארע ח"ו דבר חדש, הכל היה נס דוגמתו ביציאת מצרים, וע"ז יפלו אויביהם בהשמד וכלה לאין מרפא, אמן כן יאמר השם".

ובזה הוא מבאר שם לשון הפסוק "כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם, לא תירא מהם - זכור תזכור את אשר עשה ה' אלוך לפרעה ולכל מצרים". על ידי שתזכיר לעצמך את הניסים הגדולים שהקב"ה עשה לפרעה במצרים ותדבר עליהם, ייעשו לך ניסים גדולים ולא תצטרך לירא משום דבר...

כל אחד צריך להפנים זאת לענין המצוקות האישיות שלו. האדם חושב שהצרה שפקדה אותו, היא צרה שלא פקדה אדם מעולם, והיא כל כך מורכבת ומסובכת, וכשאומרים לו להודות להש"ת בליל פסח, אינו מבין על מה שחיים.

מגלה לנו הבני יששכר בזה: הקב"ה נתן לנו מצות סיפור יציאת מצרים כדי שניוושע, כי בזה שמדברים על סבלות מצרים ועל הניסים הגדולים שעשו לנו הקב"ה בהוציאנו ממצרים, מדברים על צרותנו ועל ישועתנו, כי כל הצרות וכל הישועות כלולות בסיפור יציאת מצרים.

כאן הבן שואל

ועלינו לזכור שעל ידי שנודה להש"ת בליל פסח, ייפתחו לנו שערי השפע, וכמו שאמרו צדיקים "כאן הבן שואל", שאפשר לבקש על הכל, והבקשה הבאה מתוך ההודאה, היא הבקשה המובחרת ביותר. ולכן אמרו כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח. ואיתא בכתבי האר"י ז"ל ומביאו הקדושת לוי, שהוא נעשה משובח בחסדים.

עלינו לעשות כל מיני טעדיקי שלא לשקוע בליל הפסח בדברים המעיבים על לבנו, אלא אדרבא, להזכיר לעצמנו את כל הטובות הבאים עלינו, ולהודות עליהם בלי סוף. וכיון שנקיים את המצוה בהידור, בוודאי יבוא עלינו השפע בהידור!

מן הלב נכנסים ללב.

הריבוי בזמן לבדו אינו גורם שייכנסו הדברים בלב. כל אחד יכול להזכר בסדרים כאלו, בהם הילדים הרגישו שמורחים להם את הזמן, והתחננו שיזדרזו קצת. עוד פשט'ל נאמר שם, ועוד פעם נשאל 'מה נשתנה' על ידי הקטן, די! כמה אפשר... כל זה הוא משום שהדברים לא יצאו מן הלב. אילו היו הרגשות מציפים אותו בספרו על הניסים שהתרחשו לו עצמו, היו הילדים מקשיבים לו בפיות פעורים והיו מייחלים שהסדר ימשיך עד שיבואו להזכירם שהגיע זמן קריאת שמע.

וכזה אנו מוצאים לרבינו המאירי (פסחים טז, א) הכותב בטעם אמירת "שפוך חמתך" בזה הלשון: "ש מפרשים בו על שם שאנו

אופנים שונים לבטא את רגשי הודייתו להקב"ה שבחר בו לקרבו אליו, הרי זה יועיל לו להוסיף ולהדר בעיקר הדבר, ולא להשקיע את כל מרצו ודמו אך ורק להדר בדברים החיצוניים.

שכן מי שמהדר בדברים החיצוניים, דומה במהותו למי שרוצה בכל לבו להדר בתפילה, ומחמת כן הוא הולך וקונה לעצמו סידור מפואר מאוד ומסתפק בזה. או באופן אחר: חוקר ודורש כל ימות חייו בענין שוא נע ושוא נח, אך בתפילה עצמה אינו נוכח כל כך, כי הוא עסוק בהאזנה לשכניו כדי לשמוע איך הם מבטאים את הנקודות ולתקן אותם במקום הצורך...

כך בכל מצוה, צריך לחפש את הנקודה העיקרית, וכשמוצאים אותה, אזי יכולים

שהנקודה העיקרית בליל הסדר היא ההודאה ובה צריך להדר

להדר בה, כי יודעים כבר במה להדר. אך כל זמן שהאדם לא מצא את הנקודה, אינו יכול להדר, כי יהדר בדברים החיצוניים וישים את עצמו ללעג ולקלס.

כל המרבה באיכות הרי זה משובח

אף כאן, עלינו לדעת שהנקודה העיקרית בליל הסדר היא ההודאה ובה צריך להדר. אכן, היות שזוהי הנקודה אשר צריך להדר בה, עלינו למצוא הדרך איך להדר בהודאה.

והנה מדברי הזוה"ק נראה שההידור הוא לספר סיפור יציאת מצרים בשמחה. וכן יכולים אנו לראות בחוש, שאם יעמוד הדרשן להודות לה' וישא את דבריו בקרירות, אפילו יסגן אותם היטב ויתבלם ברמזים ופולפולים, לא יבינו השומעים על מה ולמה הוא מטיחם... ולעומת כן, אם יקום האדם ויודה בלב מלא חיות ושמחה, אע"פ שלא ידבר בצחות לשון, יתרגשו כולם עמו ויתעוררו אף הם להודות להש"ת.

כי זה נקרא 'הודאה'.

הנה כי כן "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח" הכוונה בעיקר באיכות, בשמחת הסיפור, בהרגשת הלב, שכן תכלית הסיפור הוא להחדיר את הדברים בלבבות הילדים, וכלשון הכתוב "למען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים וגו'", ואם כן הדבר מוכרח שיהיה מתוך התרגשות הלב, שהרי כלל הוא בידינו מחז"ל שדברים היוצאים

החסיד רבי ניסן פילטשיק זצ"ל היה אומר תדיר:

"מהסדר הייתי יוצא תמיד רטוב כל כולי, הן מהזיעה מחמת העבודה, והן מהדמעות שמקורן ברגשי הודיה להקב"ה!"

וכך אט אט הוא משחיל את פיתוייו ומפיל את האדם ברשתו.

על כן, יש להקפיד מאוד על כל פרט ופרט ממשורת אבות, אף בפרטי הלבושים וההליכות השונות שנראה שאין לזה מקור הלכתי מיוחד, שכן זוהי החומה הבצורה לשמור עלינו שלא ניפול ברשת היצר הלוחם בנו בכל עוז ובכל עת.

בדרך צחות נזכיר את ה'שטריימלאך' של זמננו ההולכים וגבהים מיום ליום, עד שנראה שבקרוב יצטרכו להגביה את גגות הבתים שיוכלו להיכנס פנימה עם השטריימלאך... וכל זה הוא דוגמא לכך שצריך להשיג בעינא פקיחא שלא לשנות ממנהג אבות, כי לעולם לא נדע עד היכן היצר עלול להשפיע עלינו.

על אחת כמה וכמה באופני מלבושי הנשים, בצניעות ובענוות חן. שיש להיזהר על כל קוצו של יו"ד בהליכות ובמשורת האימהות, וכל כבודה בת מלך פנימה.

הענין השלישי:

ההקפדה על מסורת האבות היא הערובה שזכה לסייעתא דשמיא בכל דרכינו. שלא נבוש ולא ניכשל לעולם ועד.

שהרי בפרט בחג הפסח, בדרך הטבע קשה מאוד להיזהר בכל החומרות, ואין זה בגדר אנושי כלל שלא להיכשל. אלא שצריכים רחמי שמים והגנה מיוחדת ממרומים שלא להיכשל. וכאשר מקפידים על מסורת האבות אזי מלווים אותנו הצדיקים, מצוקי ארץ, אשר הנחילו לנו מורשה מנהגים אלו, וגם הדמעות והתפילות של זקנותינו אשר שפכו כמים למען הצלחת יוצאי חלציהם - כל אלו יעמדו לנו לזכות שלא ניכשל חלילה!

ונסיים במעשה נורא שאירע אצל הרה"ק מהר"ד מבעלזא זיע"א שהתבטא כמה פעמים שהיה רוצה מאוד לאכול מלפפונים בפסח, אילו היה בנמצא... והיה חסיד אחד שנקלע לרגל מסחרו לטורקיה ומצא שם כמות של מלפפונים טובים. שיגר אותם אפוא לרבו לחג הפסח כדי לשמח את לבו.

ויהי כאשר הגיעו המלפפונים, בדק אותם רבינו ואמר כי כפי שאבותינו הקדושים לא אכלו מהם בפסח, אף הוא לא יאכל מהם...

לאחר זמן מה נתברר לאותו חסיד שמשחו את המלפפונים בחומר מסוים שיש בו תערובת חמץ בוודאי רח"ל, מיד מיהר לשגר רצים דחופים בואכה בעלזא להציל את רבינו ממכשול. בהגיעם ראו שהמלפפונים מונחים במקומם ואין עומדים להשתמש בהם כלל.

כאשר סיפר החסיד לרבו את גודל הנס, נענה מהר"ד כי כל סוג מאכל שאנו אוכלים בפסח "האבן זיי אויסגעבעטן" - אבותינו הקדושים התפללו כבר ופעלו שהיה למאכל זה סיעתא דשמיא מיוחדת שלא יכשלו בהם חלילה. לעומת כן, כל מאכל שלא אכלו אבותינו ולא התפללו על כך, אכן יש לחשוש מאוד ולא לאוכלו מפני סכנת היצר האורב תמיד.

וסיפרו על הגה"צ רבי גדליה שארר זצ"ל שהיה שח בדברים בכל יום אחר התפילה, ופעם אחת דיבר אודות מעשה זה ושיבח מאוד את הדברים, שמסיפור זה מבינים את גודל הענין להקפיד על מסורת האבות.

וכפי שאמר הקב"ה לכנסת ישראל: "צאי לך בעקבי הצאן" - צאי וצעדי בדרך הסלולה והכבושה, בדרך המסורה לך מאבותיך ורבותיך הקדושים!

שאלה: רצוני לשאול. במשפחתנו נהוגים הרבה חומרות והידורים בימי חג הפסח, מעבר למבואר בהלכה המפורשה. והתבוננתי בעצמי. הלמאי עלי להחזיק בהידורים אלו. הרי מבחינה הלכתית טוהרה אינם נצרכים, הינם רק נדבכים להלכות הבסיסיות.

רבים משיבים לי שעלי להחזיק בהם משום 'מנהג אבותינו בידינו'. ורצוני לברר מסורת זו. מה היא? מה היא חשיבותה? האם עד כדי שעלי להחזיק בכל המנהגים הנהוגים במשפחתנו וקהילתינו?

ושאלה זו יפה היא לכל השנה כולה, אך במיוחד היא טעונה בירור בימי חג הפסח שהמסורת מועצמת אז ביותר - האם ומשום מה אנו מצווים לקיים את המנהגים השונים? בתודה.

א. ש. ירושלים

הענין הראשון:

שלא יהיה פתח לטעות ולתעות חלילה מדרך המלך.

שכידוע, ברגע שהאדם מתחיל לצקת בעצמו פרשנות לתורה, חלילה וחס, הרי הדבר מסוכן מאד ועלול לדרדר את האדם למחוזות לא טובים.

כפי שכולנו יודעים, עד היום, בקרב אלו המנסים לפרשן ולהבין את התורה לפי ההבנה האישית שלהם, ומתיימרים להחליט בעצמם מה יותר חשוב ומה פחות חשוב, חלילה, שהסכנה היא עד מאוד.

וכבר התבטא אודותם מרן האדמו"ר מסאטמר שליט"א שעליהם נאמר: "קשים גרים לישראל כספחת", והטעם מכיון שהגרים אין להם מסורת אבות... הם מנסים הכל להבין לבד ומחליטים בעצמם מה יותר חשוב, וזה מסוכן מאד, זהו שורש פורה ראש ולענה, ואם כל חטאת.

משלו משל למה הדבר דומה: ההולכים ביערות עבותים, שעליהם לצעוד במסלול שסימנו כבר עוברי דרכים שקדמו להם, ואם מן דהוא מתחכם ומנסה לעשות קיצורי דרך לפי חיישניו האישיים, סופו שיצטרכו להזעיק חילוץ והצלה ולחפש אחריו כאשר יאבדו עקבותיו חלילה!

אף בענייני עבודת ד' אסור להתחכם ולעשות קיצורי דרך לפי ההבנה העצמית, הו לחומרה והן לקולא. יש לדעת כי אנו צועדים במסילה כבושה אשר כבושה צדיקי עליון, מצוקי ארץ, אשר העניקו חמה בקומתם וידעו הכל יותר טוב מעמנו. ולכן חלילה לנו לטעות מדרכם ימין ושמאל!

הענין השני:

שלא יהיה מקום להיכשל וליפול לרשת היצר.

ענין זה מובא גם במדרש מה שהיה בפסח מצרים 'שלא שינו שמם, לבושם ולשונם' - וכמובא באור החיים הקדוש פרשת בא (ב.י) שמזכיר הפסוק "גוי מקרב גוי" - שכותב שכיון שהיו שרויים בין הגויים, אי אפשר שלא יהיו מביניהם מבלי ידיעתם בחוקי העבודה זרה, בפרטי המלבושים, המאכלים וכדומה, ועל כך אמר הפסוק "משכני וקחו לכם" שיתנתקו לגמרי מהעבודה זרה!

וכן מצינו שהעבודה של שחיטת הפסח היתה לקחת בדווקא שה, שהוא האליל של מצרים, ולצלול אותו בדווקא בחוץ לעיני הכל, ודווקא בצלי, ולא בקדירה מכוסה, כדי שיתפזר ריחו. ודווקא בשלימות על ראשו על כרעיו ועל קרבו, ולא חתיכות חתיכות - כדי להכניע את העבודה זרה שלהם - בכל הכוח!

שהרי כך היא דרכו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך, שאין הוא מכשיל את האדם בעבירות חמורות מיד, אלא מתחיל בקטנות, בפרטי המלבושים והמאכלים, בהרגלים ובסגנונות שונים שלא שיערום אבותינו,

תשובה:

כי ענין שמירת 'מסורת אבות' מופיע כבר בראשית יסודי התורה. אף אצל ירמיהו (ירמיהו לה) אנו מוצאים נבואה שלימה אודות ההקפדה על קיום המסורת.

כאשר מסופר שם שירמיהו נצטווה בנבואה לקרוא למשפחת בית הרכבי, מגזע יתרו, שיבואו לבית המקדש ויגוש לפנייהם יין לשתות. אכן כאשר הגיעו לבית המקדש לא אבו לשתות, באומרם, כי אביהם ציווה עליהם שלא לשתות יין ולא לבנות בתים של קבע.

ובזה הוכיח הנביא את העם שעליהם ללמוד מבני יתרו עד כמה הם מקפידים על המסורת של אביהם. ואף הם עליהם לשמור על כל דברי התורה הקדושה והנבואות שנצטוו.

וכן אנו מוצאים הרבה בדברי חז"ל (בגמרא מסכת פסחים פרק מקום שנהגו (ג:) ובעוד מקומות רבים).

ובמעשה רב, ידוע סיפור המעשה שהיה אצל הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זיע"א, שהיה נוהג כמנהג טשערוניל לומר הלל בברכה בעת אפית המצות מצוה' בערב פסח, והיה שם אחד מרבני העיר הגאון רבי נפתלי דיין זצ"ל ששאל את רבינו על פשר המנהג שאין לו שום מקור בהלכה, ונראה שיש כאן איסור 'ברכה שאינה צריכה', ולא רצה רבינו להשיב לו דבר, עד שהטריח את רבינו מאוד כי יש השואלים אותו על כך וצריך להשיב להם, נענה הרה"ק ואמר: אילו היה השערי תשובה' מביא מנהג זה בשם איזה שהוא פוסק, היה הדבר נוח בעיניך, אך אם אבי קדוש נהג כן כמנהג אביו המאור עיניי' הקדוש שקיבל כן מאלוהיו הנביא זכור לטוב, אין זה יפה בעיניך?

אתמהא?!

כך גם מסופר שכאשר נשאל כ"ק מרן אדמו"ר רבי יוחנן מטטאלין קארלין זיע"א על המנהג המקובל בסטאלין בעת ספירת העומר שהחזן מסיים את הברכה בקול רם ואין עונין אחריו אמן כדי שלא יהיה הפסק, ואין זה כמנהג העולם, אמר: 'אנו אין לנו אלא דברי בן עמרם, כך נהג אבי הקדוש זיע"א'. כלומר, כי מה שנהוג אצל רבותינו הקדושים אינו גרוע ממה שהביאו הפוסקים.

עוד מסופר שכאשר תחת אחד השיחים דברו אודות המנהג הנהוג בסטאלין לתת את העליה של פרשת התוכחה לבעל קורא, ואחד הנוכחים אמר שמצאו מקור למנהג זה בספר מסויים, התבטא מיד רבינו זיע"א ואמר, כי הנה נראה בעליל שלכל מנהג יש מקור טהור בספרי הפוסקים.

ואילו הרה"ק מוהר"א מבעלזא זיע"א היה אומר תדיר: 'אם תלמדו, תראו שלכל מנהג יש מקור ומקום בהלכה'.

ולהבין באמת ענין שמירת המסורת והמנהג בכל תוקף נראה בס"ד שלושה חלקים הכרוכים בענין המסורת:

במדור זה יעלו יובואו מעשיות וסיפורים מלוקטים מתוך אלפי שיעורי הרב שפיצער שליט"א בצורה של 'הבנה למעשה', ההבנה האמיתית בתכלית החיים היוצאת מתוך כל סיפור וסיפור - למעשה, למען נידע את המעשה אשר נעשה והדרך נילך בה לעלות בדרך העולה בית קל!

מעשה

על האדמו"ר רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א מסופר, שהיה לו מטבח (kitchen) מיוחד לפסח אשר שמרו עליו שיהיה נקי מכל חשש חמץ ולשם כך נזהרו שלא לדרוך בו במשך כל השנה. ויהי באחת השנים, בערב הפסח, כשביקשו להכניס אליו את כלי הפסח, מצאו על רצפתו גרגירי חיטה ונרעדו מאוד. יצאו לבדוק מאין הגיעו גרגירי החיטים, ומצאו שכאשר טחנו את הקמח על הגג, נפלו גרגירים אלו אל רצפת הקומה העליונה מבעד הארובה שבתקרתו, ומן הקומה העליונה התגלגלו ונפלו אל המטבח שבקומה התחתונה מבעד לחור שהיה שם...

הבנה למעשה

חיך הצדיק ואמר: "מן השמים רצו להודיענו שאנו זקוקים לסייעתא דשמיא, ושאינן אנו יכולים לסמוך על השתדלותנו, למרות שהיא גדולה ועצומה, רק בעזרתו יתברך אפשר להצליח בזה!"

מעשה

יהודי סיפר לי שבאחת השנים הזמין קבלן לשפץ את המטבח שלו לקראת הפסח. הקבלן פירק את המטבח הישן, והבטיח להתקין מטבח חדש. הבטיח, אך לא הבטיח לקיים... וכך מצא את עצמו כמה ימים לפני פסח והחדר ששימש פעם כמטבח, נראה עדיין כעיר חרבות.

שח לי אותו יהודי שמשקיע הרבה בלימוד שער הבטחון בחובת הלבבות: 'החלטתי שאני מרפה מהכל, איני עושה יותר שום השתדלות, אף לא שיחת טלפון אחת. אני רק מתפלל להקב"ה... רק אליו יתברך שמו...'

הבנה למעשה

וכיון שקיבלתי על עצמי החלטה זו, תיכף ומיד הסתדרו הדברים, הקבלן הגיע וביז'וט כבר היה לי מטבח מתוקן... 'אי אפשר להכחיש זאת', אמר לי אותו יהודי בהתרגשות. 'שביום שפועלים לבד, בכוחי ועוצם ידי, הכל הולך הפוך, וביום שמשליכים את הכל על הקב"ה, הכל מסתדר להפליא!' השלך על ד' יהבך, והוא יכלכלך!

מעשה

בעת שנסתלק מעימנו כ"ק הרה"ק התורת מרדכי מוויז'ניץ - מאנסי זיע"א, היה זה בערב שבת קודש בשעה 3 אחה"צ לפי שעון ישראל, וכניסת השבת היה בשעה 5:20, ושוחחתי אז בטלפון עם אחד מתלמידיו שסיפר דברים שהיה הוא בעצמו נוכח בהם, והיה המספר בגודל התרגשות וכמעין המתגבר, עד שהוכרחנו להפסיק הטלפון ברגע כניסת השבת, והוא בקושי הצליח לסיים סיפורו...

הבנה למעשה

ידוע מה שמבאר הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א על הפסוק: "והגדת לבנך... וידעתם כי אני ה'" שלא נאמר 'ידעו כי אני ה' - אלא 'וידעתם', שעל ידי הסיפור, אתם בעצמכם תדעו כי אני ה' - המספר בעצמו ירגיש בלבו את היציאה ממצרים, וזהו מכיון שכך צריך להרגיש כדי לספר ביציאת מצרים, המספר צריך להרגיש בגודל התרגשותו, כאילו עמו עצמו התהוו כל ההתרחשויות שנעשו במצרים.

ברגעים האלו ששוחחתי עם אותו יהודי הרגשתי מציאות זו, עד כמה גדולה הרגשת הלב וההתפעלות של אדם המספר דברים שהוא מרגיש חלק ממנו, ושהתרחשו עמו עצמו, עד... שאינו יכול להפסיק מלספר!

מעשה

על החסיד הנודע רבי ניסן פילטשיק זצ"ל מסופר שהיתה לו עוזרת בית יהודייה אשר היתה לדאבונינו רחוקה משמירת תורה ומצוות. בהתקרב ליל הפסח, חשב בעצמו שכדאי לו לקיים "כל דכפין ייתי וייכול" ולהזמין להסב על שולחן הסדר יחד עם בני הבית. אך בליבו פנימה היה קשה לו הדבר, כי איך יוכל לעבוד את עבודת הלילה ולומר הלל בהתלהבות כמנהגו כאשר אישה כזו אשר אינה לבושה כננות ישראל מסבה על השולחן...

אולם מיד אמר לעצמו: "הרי מה ה' רוצה ממני? הלא הוא רוצה בוודאי שאכניס בת ישראל זו לביתי ואשביע את נפשה הרעבה באור הגאולה, אעשה זאת איפוא בלי חשבונות". הזמינה החסיד לאלתר על הסדר.

הבנה למעשה

היה מתבטא רבי ניסן לאחר מכן כל ימיו על סדר זה: "מעולם לא היה לי סדר מרומם כזה".

מעשה

להרה"ק ה'דברי חיים" מצאנו זיע"א היתה בת שבאה בבריית הנישואין עם הרה"ק רבי מרדכי מהארנאסטייפל זיע"א מגזע טשערנאביל. ה'דברי חיים' התגורר בצאנז שבגליציה מקום רבנותו, ובתו וחתנו קבעו את מושבם ברוסיה, מקום מגורם של צדיקי בית טשערנאביל, שם היו סובלים הרבה מזרועה הארוכה של המשלה שרדפה אחר היהודים והיהדות.

באחת השנים כשהגיעו אל ה'דברי חיים' לחג הפסח, שאלה אותו בתו בנימה של תימהון: "מה זאת לשמחה זו שאנו שמחים בחג הפסח על שייצאנו ממצרים, שרים ורוקדים ואומרים את ההלל, הרי אכתי עבדי אנו, שהרי אין מניחים לנו להתנהג ביהדותנו כאוות נפשינו!"

ענה לה אביה ה'דברי חיים' כך: אכן, לכאורה צודקת את בשאלתך. אך בשום אופן אין לדמות את מצבנו למצבם של בני ישראל במצרים".

וזאת למה?

הבנה למעשה

המשיך הרה"ק במאמרו: "כי הנה אבותינו במצרים היו עובדים עבודת פרך כל היום, ובסוף היום, כשחזרו לביתם, לא היה להם במה להחיות את נפשם. לעומתם אנו היום, יעבור עלינו מה שיעבור, אך כשאנו חוזרים לביתנו לאחר כל העבודה המייגעת והמפרכת, הרי אנו יכולים להחיות את נפשינו ולהתנחם מצרותינו בדף גמרא.

ובזאת יצאנו לחירות, הרי עתה יש לנו דף גמרא באמתחתנו, מה שלא הנה לאבותינו במצרים. אשרינו מה טוב חלקינו!

מעשה

מספר הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס שיחי' משב"ק אצל הרה"ק האמרי חיים מוויז'ניץ זיע"א בפנקסי זכרונותיו שפעם אחת בעת ששהה עם כ"ק האמרי חיים מוויז'ניץ זיע"א בימי חודש אייר בעיה"ק טבריא ת"ו, הבחין לפתע במסעדה שעדיין היה תלוי בו השלט הגדול ש'מסעדה זו כשרה לפסח'. הכול חשבו לגחך. אך לא כן הרבי בעצמו...

הבנה למעשה

הרבי קרא מיד בהתרגשות: "הא! הנה ראו יהודי יקר זה שעד עתה הוא עדיין שקוע בקדושת הפסח ואינו יכול לשכוח ולהרפות ממנה! ראו גם ראו!" וביאר על פי זה מה שנאמר בגמרא (תדרים מט. ב) על רבי יהודה שהיה שותה יין לארבע כוסות וקושר את ראשו עד העצרת מפאת כאביו, שהכוונה: "אז ער האט געהאלטן קאפ ביז שבועות" - שהחזיק בראשו את הארות וההשפעות של פסח עד שבועות... והשיאנו ד' אלו קינו את ברכת מועדיך

הבינני ואלמדה?

רצונך לזכות באור המועדים ולהבנתם?
אוצר של 52 שיעורים שונים בענייני חג הפסח
מאת הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א
אייר לך את החג ומצוותיו!

טלפון ישיר שע"י 'קול הלשון': 0732951337

לתרומות והנצחת שיעור, וכן לקבלת השיעור דבר יום ביומו
 ניתן לפנות ישירות למכון 'הבינני' בדוא"ל info@machonhavineini.com

© כל הזכויות שמורות
 למכון 'בינה הגיגיני'.

המעוניין בקבלת הגליון בקביעות
 ישלח פרטי ל: **לדוא"ל: a60263@gmail.com**

התודה והברכה למכון 'הבינני'
 על נתינת רשותם בעין יפה
 להשתמש בשיעוריהם
 לצורך הופעתם בגליון זה

נדבת ידידנו

הרב יוסף בר שליט"א
 לזכר ולכבוד נשמת
 פוסק הדור
הרב שמואל הלוי וואזנר
 זיע"א

עלה למרומים
 ביום חג הפסח תשע"ה